СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 125. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 3-го червня 1941. No. 125. Jersey City, N. J., Tuesday, June 3, 1941 VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ІКЕС „ДИКТАТОРОМ" У ҐАЗОЛІНОВІМ ПРОМИСЛІ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт назначив секретара внутрішних справ, Гаролда Ікеса, „царем" в ґазоліновім промислі. Цей промисл представляє вартість десять біліонів долярів. Завданням Ікеса буде наглядати, щоб той промисл зростав, бо ґазоліна це один з найважніших военних продуктів. А далі, щоб в належних місцях були пороблені резерви; також, щоб не йшла завелика частина ґазоліни на цивільні потреби. Ікес вже пару днів перед своїм назначенням сказав, що американці мусять готовитись на можливість, що в неділю їм буде заборонено уживати ґазоліни.

СМЕРТНІСТЬ ВІД НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

НЮ ЙОРК. — Три дни вакацій, від пятниці до неділі, які мала більша частина американських працівників, не всім вийшла на добре. За ті три дни в цілім краю було близько пятьсот осіб вбитих в автомобільних й інших нещасливих випадках. Найбільше згинуло в стейті Каліфорнія. Опісля в Мішіґен, а далі в Огайо.

Смертність спричинена нещасливими випадками, виносила за минулий рік 92½ тисячі осіб, себто кілька разів стільки, що смертність спричинена за той сам час в Анґлії від ворожих бомб.

НОВІ ГРОШІ НА АРМІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресом знаходиться тепер законопроект, на основі якого американська армія дістала на черговий рік суму девять і пів біліона долярів призначених на її узброєння і побільшення. Майже певним є, що конґрес цю суму ухвалить і то без більших дебат. Це буде найбільша сума, призначена в однім році на армію, від закінчення останньої світової війни.

КОМУНІСТ ТОРЕС В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — „Н. Й. Таймс" з минулої неділі, подає вістку, що французький комуніст Торес знаходиться в Америці. „Таймс" докладно говорить про його адвокатську карієру, про те, як він боронив Шварцбарта, вбивника Петлюри і Ґриншпана, вбивника німецького конзулярного урядника Рата. Також говорить, що Торес був міністром у французькім кабінеті „народного фронту". Не згадує лиш найцікавішої в сучасну хвилю його характеристики, а саме, що він був одним з наголовніших комуністичних провідників у Франції й послідовно виконував інструкції третього московського інтернаціоналу.

БУДОВА КОРАБЛІВ ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД.

ВАШИНҐТОН. — Знавці корабельних справ кажуть, що в наступних двох роках Америка побудує біля вісім міліонів тон корабельної містоти. Дотепер німці затопили коло пять міліонів. Коли ця програма буде виконана, то небезпека, що міститься в браку кораблів, буде усунена. Дотепер, не звертаючи уваги на страйки, плян будови кораблів поступив скорше, ніж було передбачено. Президент Рузвелт мав розмову з представниками будівельних доків над центральними озерами. Як відомо, конґрес на домагання уряду ухвалив давніше гроші на реґуляцію ріки св. Лаврентія, яка сполучує центральні озера з Атлянтійським океаном. Знавці кажуть, що вже в найкоротшому часі над цим озером розвинеться великий корабельно-будівельний промисл, який займеться на широку скалю будуванням кораблів.,

ДУХОВА ОБОРОННА ГОТОВІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — На бенкеті, влаштованім товариством св. Юрія з нагоди спільного св. Причастія, виголосив промову асистент секретара фінансів, Герберт Ґастон. Він сказав, що тому, що наша цивілізація опирається на духових вартостях і на релігії, в сучасну пору треба добре дбати не лиш про матеріяльні сили, але також і про духові і треба витворювати морально-духову зброю нації.

СПІР З ТРАНСПОРТОВИМИ РОБІТНИКАМИ.

НЮ ЙОРК. — Представники юнії транспортових робітників, які збіраються в Ню Йорку виходити на страйк, мовляв, тому, що місто не хоче признати їм права колективних умов праці, заявили, що Ля Ґвардія колись їм обіцяв, що коли вони перейдуть на міську службу, місто дасть їм право колективно добиватись умов праці. Посадник Ля Ґвардія зо свойого боку заявив, що це правда і ніхто їм цього права не оспорює. Але як ці умови праці мають виглядати? Місто не може допустити, щоб юнія їм диктувала, кого воно має взяти на працю; а також не може допустити до того, щоб міські робітники застерегли собі право страйку.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР У ПОРТІ ДЖЕРЗІ СИТІ

Під кінець минулого тижня в порті Джерзі Ситі вибух вогонь і відразу охопив один сухий док. Опісля вогонь перекинувся на сусідні будинки, між ними охопив великий складовий дім. Внаслідок цього кілька бльоків над водою знайшлось в полумині. Це був найбільший вогонь в цілій історії міста Джерзі Ситі. Пожарники працювали день і ніч, щоб той вогонь бодай зльокалізувати. Проте він наробив шкоди на 25 міліонів долярів. На місце пожару поліція вислала відразу своїх знавців і детективів, щоб ті ствердили причини пожару, чи не було часом в тім руки саботажника? Опісля пожарна команда, а також поліція, рішуче заявила, що в тім не було жадного саботажу. Вогонь охопив матеріяли, які не мали военного значіння. Пізніше голова федеральних агентів, Едгар Гувер, також заявив, що саботажу не було.

АВТОРИЗОВАННЯ КОНФІСКАТИ ЧУЖИХ КОРАБЛІВ

Президент Рузвелт на днях підпише ново ухвалений в конгресі законопроект, на основі якого конфіската чужих кораблів, в тім німецьких і італійських, буде затверджена, а президент дістане право обернути ті кораблі навіть на службу, звернену проти Німеччини й Італії. Німецький й італійський уряди заявили, що колиб ці кораблі були звернені проти них, то це буде означати ворожий акт і вони на нього відповідно зареагують. Тому над тим законопроектом так довгий час радили в конгресі.

ПРОТИ ЗАБОРОНИ АЛЬКОГОЛІВ БІЛЯ КАСАРЕНЬ

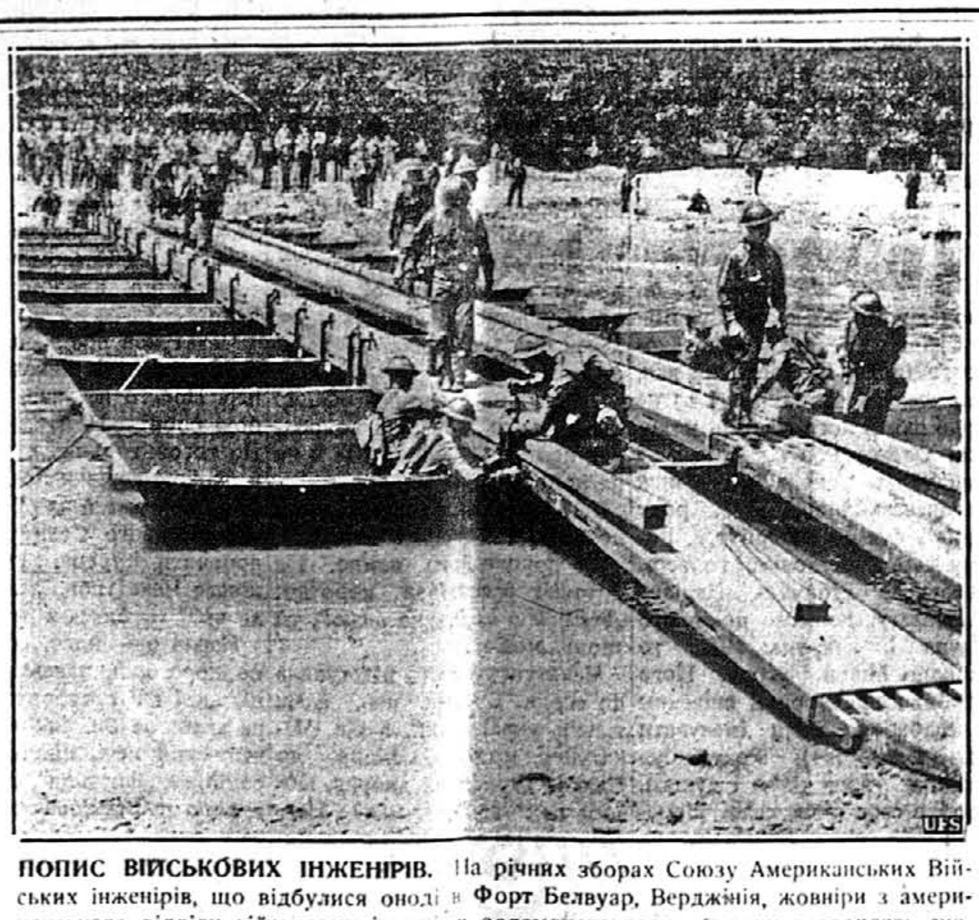
В конгресі тепер дебатують над законопроектом, на основі якого довкруги всіх касарень і тих місць, де перебуває військо, булоб заборонено продавати алькогольні напитки. Правдоподібно, що конгрес цей законопроект ухвалить, але також правдоподібно, що президент його не підпише. Секретар війни Стимсон і секретар фльоти Накс, які мають найбільше до говорення в тій справі, висловились проти того законопроекту. Вони кажуть, що це робити в першу чергу забороняє конституція. По друге, це не лиш не зменшить уживання алькоголю з боку вояків, але збільшить його, бо вояки, знаючи, що алькоголь в околиці касарні заборонений, будуть засоблятись напитками з подальших міст. Стимсон і Накс зате висказались за те, щоб конґрес ухвалив закон, на основі якого можна булоб в околицях касарень поборювати іншого роду злочин, зокрема проституцію.

БРИТІЙЦІ ОПУСТИЛИ КРЕТУ, ЗАБРАВШИ З СОБОЮ 15,000 ВОЯКІВ

Ствердивши, що німці понесли в наступі на Крету „великанські" жертви, британське военне звідомлення подає, що британцям треба було залишити дальшу оборону острова. Заразом зазначено, що виратувано при евакуації яких 15,000 вояків, яких перевезено до Єгипту. Британці цілковито не закривають ваги цеї події, а навіть самі подають, що й вони понесли при обороні Крети значні втрати. Це відноситься, правдоподібно, до морських втрат, на що британці особливо вражливі. І коли їх що особливо болить, то це, що тим разом не можливо було британській фльоті відігнати ворога. Та вона його таки відганяла, оскільки іде про кораблі. Та виявляється, що майже всі німецькі сили були перевезені літаками. Отсе стверджує Роберт П. Пост і додає, що німці в нападі на Крету не звертали ніякої уваги на на втрати в людях і матеріялі. Літаки, що довозили вояків і военні матеріяли, майже всі знищені, та це, як виглядало, німців не турбувало. Вони змагали до того, щоб за всяку ціну і чимскорше здобути Крету. Це їм вдалося осягнути напротязі 12-дневної завзятої боротьби, яка місцями доходила до дикунства. Пост далі стверджує, що британці згідні з тим, що німецька военна машина тепер функціонує так, як за найкращих цісарських часів, та що німецьке військо добре виеквіповане. Отсе є ті речі, які британцям треба мати на увазі. Далі каже Пост, що британці розуміють дуже добре вагу того, що сталось, як і того, куди німці будуть тепер прямувати, себто в напрямі Кипру, Сирії, Іраку і Суезького каналу.

ВІЙНА В ІРАКУ СКІНЧЕНА

Ірак опинився знову в руках еміра Абдуля Ілляга, що володіє краем в імени 6-літнього короля Фейзаля II. Це означає, що про-британський напрям знову переміг. Дотеперішній премієр Рашід Алі Гайляні, що є про-німецьких симпатій, втік до Ірану. Та зміна має ще й те значіння, що нафтові джерела в Мозулі є тепер у безпечних для британців руках.

ПОПИС ВІЙСЬКОВИХ ІНЖЕНІРІВ. На річних зборах Союзу Американських Військових інженірів, що відбулися онодї в Форт Белвуар, Верджінія, жовніри з американського відділу військових інженірів задемонстрували, як вони потраплять скоро вибудувати через ріку міст, що може вдержати на собі пяти-тонові повзи.

СОВЄТИ ВІДЗНАЧУЮТЬ ТИХ, ЩО ПЕРЕЛАПУЮТЬ УТІКАЧІВ З ЇХНЬОГО „РАЮ"

МОСКВА. — Асошіейтед Прес подає, що московські „Ізвестія" оголошують, що переловлено много таких осіб, що намагаються перейти совєтську границю, щоб втекти до другого краю. З новинки виходить, що такі втечі мусять бути часті й масові, особливо на західньо-українських землях. Отже совєтський уряд дав нагороду „селянивони" Шпінделови з Любачева, Західня Україна, що живе близько границі та кількома наворотами наражав своє життя, щоб лиш зловити утікачів зо Совєтів та передати їх владі. Шпіндель, пишуть „Ізвестія", дістав за це від уряду „почесну перевязку". До цього совєтська газета додає, що й інші „селяни", такі як Шпіндель, допомагають совєтській пограничній сторожі перелапувати тих, що хотілиб перейти границю.

СЕРП І МОЛОТ НА ЦЕРКВАХ.

БЕРН (Швайцарія). — Кажуть, що Совєти зачали сильніше натискати на церкви в Білорусі й Західній Україні, себто на тих територіях, що їх забрали по впадку Польщі. Тепер вимагають, щоб з церков повівали совєтські прапори зо серпом і молотом. Теж зачинають замикати церкви вже частіше. Або накладають на них ще більші податки.

ТУРЕЧЧИНА І НІМЕЧЧИНА.

АНКАРА. — Події на Креті мали, як кажуть, той наслідок, що Туреччина поспішилась підписати торговельний договір з Німеччиною. Діставатиме з Німеччини машини, а доставлятиме тютюн і сир.

ПАПА ПРО НОВЕ ЗАМИРЕННЯ.

РИМ. — З нагоди 50-ліття славної енцикліки папи Льва XIII, відомої під назвою „Рерум Новарум", що появилась 15. травня 1891., папа Пій XII. виголосив радіову промову, якою пояснив у модерному значінню енцикліку свого славного попередника, що то порушувала цілу низку суспільно-робітничих питань. Папа Пій XII. пристосував тепер давні слова до спорів, що їх тепер звязують з фашизмом і демократією. Американський кореспондент стверджує, що в тому виясненню папи можна знайти щось таке, що нагадує фашизм. Але каже він, так не можна глядіти на слова папи. Це є наскрізь самостійні погляди, що їх видвигає Католицька Церква в цілі заведення спокою і ладу в світі. Папа говорив про потребу відчинити незаселені чи невикористані землі для тих країв, що мають завелике населення. Далі став в обороні одиниці перед всемогучою державою, чим спротивився виразно фашистському поняттю про одиницю і державу. Зокрема підніс папа вагу родини, а також присвятив багато місця економічному життю, себто матеріяльним добрам і праці. Свою промову назвав папа „словом любови, отухи і потіхи".

НІМЦІ ЗНОВУ БОМБАРДУВАЛИ ІРЛЯНДІЮ.

ДАБЛИН. — Ірляндський уряд формально обвинувачує Німеччину в бомбардованню Даблина, при чому мало згинути 30 осіб, 31 бракує, а крім того є ще до 100 осіб ранених. Уряд каже, що по розслідженню бомб стверджено, що вони є німецького походження. Та коли іде про літаки, то досі не знають, чийого вони походження, бо не можна було їх розпізнати.

РАХУЮТЬ НА СОВЄТСЬКЕ ЗБІЖЖЯ.

РИМ. — В Італії велика радість, що Крета опинилась в руках держав „осі". Головно тішаться тим, що тепер Італія могтиме діставати безпечно збіжжя з України, а нафту з Кавказу. Це шляхом через Чорне й Середземне море.

КИТАЙЦІ СЛІДКУЮТЬ ЗА ПОЛІТИКОЮ АМЕРИКИ.

ЧУНҐКІНҐ. — Китай не дуже радий, коли в Америці говорять про замирення з Японією. Ні теж не хочуть чути про те, щоб американська фльота перебувала на Атлянтику. Він звертає увагу Америки на аґресивні пляни Японії й радий з того, що секретар стейту Гол запевнив Китаєви американську повну допомогу.

КАНАДА ВІДІГРАЄ ВЕЛИКУ РОЛЮ.

ЛОНДОН. — Британський премієр, Винстон Чорчіл, запевнив Канаду, що вона за свої жертви відіграє велику ролю, коли прийде час класти нові основи під кращий світ. У своїй промові, передаваній через радіо, премієр підкреслив, що він у життю не бачив кращих вояків від канадійців. Зазначив, що Гітлер може пізнати по Канаді, які це тісні вузли вяжуть краї з Британською Імперією. У відповіди на те, канадійський міністер справедливости, Ернст Ляпойнт, заявив, що „ми є у війні і мусимо разом працювати та боротись і разом згинути, або виграти".

БРАТИ ПРИКЛАД З ВОЯКІВ.

ЛОНДОН. — Вояк, що зявиться на вулиці в знищенім і подіравленім мундурі, викликає тепер подив і пошану. Те саме є з пожарником. Як одно так і друге вказує наглядно на те, що людина сповнила чесно і патріотично свій обовязок. Так пишуть тепер в Анґлії й тим толкують, чому треба і цивільному населенню трохи витерпіти і ходити в старім одягу і того не встидатись, а навпаки, ще тим гордитись. Це не означає, що Британія позбавлена матерії. Це тільки означає, що фабрики, що перше займались виробом матерій, тепер взяті для інших цілей, звязаних з обороною краю.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед новою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Взивають до Посвяти

Читаючи наші часописи, чи прислухуючись до промов наших бесідників на концертах чи вічах, можна завважити, що про щоб ми не писали чи говорили, а все те звязане з тим, що треба жертвувати, що треба жити для якихсь вищих ідей і т. п. Це для нас, що завжди маємо на увазі поневолений український нарід, є зовсім природним явищем. Та для тих американціяв, яких серце не обтяжене потребою думати за такі речі, ось такі заклики до посвяти були назагал чужими. Їм ніхто не загрожував. Їх край навіть у часах економічної скрути був всеще найбагатшим. У ньому було жити кожному ще найкраще й найсвобідніше. Тож і не диво, що люде думали більше про „ґуд тайм", ніж про що інше. Через те навіть такі свята як „Меморіел Дей" не викликували звичайно того настрою, який повинні були викликувати, на що вже нераз звертали увагу ті з американців, для яких невмірущими були ті діла, завдяки яким цей край став великим. Та, як сказано, для тих, що з українського роду, навіть і тут в Америці, свобода і добробут не заглушували ніколи внутрішньої потреби віддавати при ріжних нагодах справжню глибоку пошану тим, що вміли себе посвятити для вищих цілей. Як знаємо, то при таких нагодах ми звичайно не тільки святкували слухаючи промов чи патріотичного співу, але теж і складали жертви на ріжні добрі цили. Ось таке саме, можемо сміло сказати, буде тепер з цілою Америкою. І буде тривати дуже довгий час. Не буде вже тепер у ґазетах у таких випадках, коли припадають патріотичні свята, повно місця на описи того, як переповнені поїзди чи кораблі тими, що виїзджають в таких днях на „ґуд тайм". Зате буде повно звітів про такі імпрези, як ті, що ми їх тут в Америці постійно влаштовували, щоб при їх допомозі держати нарід при ідеї, при змаганню до вищих цілей.

Бували часи, коли були в декого з наших „американців" нарікання на тих, що збирали жертви на оборону нещасного українського народу, що терпів від окупантів. Бували такі, що навіть говорили в таких випадках про „жебрацтво" і „жебраків". Тому добре тепер тим людям вказати на те, як тепер організують допомогу такій великанській потузі як Англія, як всюди збирають для неї й найменші жертви і найгіршу одіж, та як накликують до ратунку і допомоги. Коли так розумні й благородні люде поступають з багатою Англією, то щож доперва требаб було нам робити, щоб допомогти винищеній Україні? Памятаймо за те, коли беремо участь у згаданій допомоговій акції, коли посвячуємо себе для ратунку ріжних народів, ідучи за покликом Американського Червоного Хреста чи уряду. Бо прийде час, коли й Україна потребуватиме такої допомоги. Вона, очевидно, вже й тепер її потребує цілком певно більше від інших країв. Але відносини такі, що ми не є в силі такої допомоги там післати. Але так завжди не буде. І на ту зміну треба приготовлятись.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ:—На днях прибув до Злучених Держав молодий американець українського роду, що перебував довгі роки на Західній Україні, покінчив там вищі школи і брав активну участь в культурно-національнім українськім життю. Приглянувся він добре давній польській владі, як теж був свідком півторарічної московської господарки на західньо-українських землях. Імени очевидця не подаємо зо зрозумілих причин. Спостереження цього американського громадянина подаємо в серії статтей, з яких та є шіснацята.

XVI.

Совєтська „Соборність". Українського Народу

Від самостійности до звичайної окупації.

Коли червона армія переступила Збруч та ввійшла на територію Західньої України, большевицький уряд проголосив: „Ми прийшли визволити українців та білорусів з неволі польських панів"! І до часу „плєбісциту" так було, що большевики не переставали горлати про „самостійність" Західньої України. Вони йшли так далеко, що на мітінгах заявляли, що прийшли, щоб тільки помогти встановити суверенну українську державу, яка буде в союзі з СССР. Та зараз по „виборах" та „плєбісциті" большевики радикально змінили свою лінію та почали отверто заявляти, що на Західній Україні ніколи не було самостійної української держави, та що її ніколи не буде.

Формально Західня Україна ввійшла в українську Совєтську Соціялістичну Републику зо столицею в Києві. Проте Західня Україна є цілком ізольована не тільки від зовнішнього світу, але навіть від матірнього пня — Східньої України. Хоч всі центральні українські совєтські уряди містяться в Києві, то Західня Україна звязку з ними не має. Вона неначе та нібито кольонія, якою правлять ґубернатори, поліція та військо.

„Соборність" українського народу під совєтським режімом виглядає у практиці так, що поміж поодинокими українськими землями існують дальше пильно стережені та тяжко укріплені границі. Збруч є далі тою непробитою границею, що відділює Західню Україну від решти України. На Збручі стоїть сильна сторожа НКВД, узброєна в скорострілі, гармати, танки та засіки. Можна сміло твердити, що Збруч не менше укріплений, як наприклад, німецько - совєтська границя під Перемишлем. Дістатися комунебудь з Західньої України до Камінця Подільського чи до Києва, чи навпаки, є цілком тяжче ніж дістатися комусь з Европи до Америки.

Большевики впускають на Західню Україну лиш тих, що яких по їхнім переконанню можна пустити. Та раз прибувши в Західню Україну, такий совєтський громадянин, хоч не знати якої високої ранґи, не може вже вернути назад. Він не може навіть поїхати до своєї рідні. Знаю багато таких, що робили всякі старання, щоб дістати дозвіл на відвидини рідні за Збручем, але їм того не дозволено. Це відноситься однаково до українців, поляків, жидів та москалів.

Західня Україна поділена на кілька адміністративних областей, таких як Львівська, Тернопільська, Станиславівська, Дрогобицька, Перемиська, Луцька та Дубенська, подібно як східні українські землі поділені на Київську, Харківську, Одеську, Чернигівську й ін. области. Здавалосяб, що все є в порядку, себто, що злучено справді всі землі в одну державу, де нарід має змогу комунікуватися та [illegible] одним життям. Та це, як сказано, далеке від дійсного стану. Українець з Заліщик, Снятина чи Теребовлі не може поїхати до Черновець чи за Збруч. На залізниці не продадуть навіть білету до місцевости в Великій Україні, коли не викажетесь відповідним дозволом на папері від НКВД, що вам дозволяється на такий переїзд. Прибувають виключно військові, НКВД, всякі партійці та вкінці робітники, яких спроваджують в товарових вагонах неначе худобу.

Чому не знесено кордону на Збручі.

Питання, чому большевики не тільки що не знесли границі над Збручем, але ще більше її укріпили, збуджує багато здогадів та припущень. Кажуть, що большевики постановили знищити українське населення Західньої України до щенту, а ізоляція є першим до того кроком. Вони хочуть зломити морально західніх українців. Тому не допускають їх до ніякого звязку з іншими українськими територіями. В щільно замкненій Західній Україні вони влаштовують масові облави на всіх патріотичних українців, щоб їх вивозити та розпорошити по цілому СССР. Покищо вони це роблять досить скрито, бо як згадували ми, депортованих забирають ночами, щоб не наражувати себе на гнів населення. Та нема жадної запоруки, що вже завтра вони не почнуть перевозити ціле українське населення; тим більше, що замотана сучасна міжнародня ситуація дає їм до цього знамениту нагоду.

Другою важною причиною, чому Збруч творить непрохідиму границю поміж одним і тим самим українським народом, є совєтський страх перед всім, що приходить зо заграниці. Для большевиків, у тому випадку, український націоналізм є великою загрозою. Большевики, коли їх запитати, чому вони не пускають нікого на Велику Україну, відповідають, що на Західній Україні є багато „націоналістичних диверсантів" та всякого контрреволюційного „сміття". Бояться вони, щоб це „сміття" та „буржуазне шумовиння" не занечистило решти СССР. Це офіційна версія доцільности дальшого держання кордону між Західньою Україною та УССР. Бо фактично справа мається далеко гірше. Большевики смертельно бояться того, щоб українці зо Західньої України не впливали на українців зо східніх земель. Західня Україна є по своїх переконаннях наскрізь націоналістична, себто така, що ставить дуже високо свободу, демократичні переконання, а надівсе прагне дійсного визволення цілого українського народу. А це дуже небезпечне для большевицьких володарів.

„Обєднання" українських земель большевиками є для

(Продовження на ст. 3-тій)

НАСЛІДКИ ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА

Остання промова президента Рузвелта викликала всюди повно коментарів. Та всі погоджуються щодо того, що сказав цілком ясно, що Америка не допустить до вигри Німеччини. Тому саме буде всіма способами допомагати Британії. Остання буде творити фронтову лінію для Америки. Як довго Америка до цеї фронтової лінії зможе доставляти ріжні воєнні продукти без потреби стрілянини і вбивання, так довго в дійсну, стрільну війну з Німеччиною не піде. Але колиб Німеччина захотіла робити перешкоди в тій доставі, то Америка не зупиниться перед всякими можливими способами, аби таки ті продукти доставити. А Німеччина устами свого адмірала Редера недавно зовсім виразно заявила, що американські посилки до Анґлі буде затоплювати. Значить, між Німеччиною і Америкою фактично вже нині існує воєнний стан. Хоч само стріляння, дуже можливо, на який час обі сторони ще будуть відкладати, але фактично це не зміняє справи.

Водночас президент формально заявив, що Америка знаходиться в надзвичайнім, загрозливім стані. А в такім надзвичайнім стані конституція Злучених Держав Америки застерігає для президента багато прав. Він може робити з промислом те, що вимагає інтерес нації. Також може в рішучий спосіб наклонювати поодинокі суспільні верстви до згоди і співпраці. Сила президента в цей надзвичайний час дуже зростає. Такий надзвичайний стан можна проголошувати лиш в дуже напружені і загрозливі часи, звичайно короткий час перед вибухом війни. Вже сам факт, що президент проголосив цей новний надзвичайний стан є доказом, що переживаємо дуже напружені часи.

Ця заява президента вияснює яcслід ситуацію і вже тепер можна досить виразно бачити, що нас чекає в наступних роках. Першусього, всі ми, ціла американська нація, мусить запрягтись добре до роботи. Бо нинішня війна це в першу чергу війна машин, сталі і динаміту. Чим більше хтось має смертоносних машин, тим більші шанси має вийти переможним з цього велитенського змагу.

Працюючи над виробом воєнних матеріялів, ми не матимемо стільки можливости заниматись продуктами щоденної потреби, які то продукти приносили нам приємність і збільшували рівень життя.

Тому треба сподіватись, що рівень життя з часом обнизиться. Раймонд Клапер, колюмніст „Ди Н. Й. Ворлд-Телеграму" з 27. травня ц. р. прощається раз на все з нашими теперішними часами. Вони вже мертві і ніколи не повернуть, каже він. Хоч нераз ми в тих наших часах нарікали на них, хоч часто крутили носом і висказували незадовілля, то це таки були гарні часи, каже Клапер. Які вони гарні ми пізнаємо щойно опісля, як ті часи проминуть, а інші настануть.

Можна з певною мірою певности також твердити, що світовий конфлікт, який отсе розгорівся, потягне довгі роки. Щоб не лякати занадто читачів, можна сказати, що він потриває щонайменше пять літ. Не виключене, що потриває і десять, а навіть більше. Бо по обох боках станули страшні велитні, які не скоро в тім змагу уляжуть.

Нам всім американським громадянам залишається на сто відсотків виконати свій обовязок і на кожнім кроці робити те, що корисне для Америки. А що є корисне легко зрозуміє той, який з любовю відноситься до цього краю і з цілого серця бажає йому перемоги.

Ці наші теперішні гарні часи, з якими вже понращався Клапер, булиб засуджені на смерть навіть тоді, якби Америка не вступила в дійсну війну і колиб прийшло до замирення між Англією та переможеною Німеччиною. І тоді Америка мусілаб перемінитись на мілітарний табор, що мусів би бути вічно готовим до оборони перед можливим нападом ворога, подібно як ни-[illegible] готівлі Анґлія, побоюючись нападу Гітлера на її острови.

Не Америка розпутала цей страшний змаг і не її рішати, як краще поступати. Вона мусить поступати так, щоб врятувати свою політичну суверенність і ті свої громадянські права, за які вона колись так завзято боролась і приносила в жертву своїх найкращих синів.

Ми, громадяни українського походження, на довгий час будемо відтяті від Европи і від наших братів в старім краю. Наші брати в старім краю, разом з цілою Европою, зазнаватимуть страшного знищення. Ми їм не будемо всилі безпосередньо нічим помогти. Але, стоячи на сто відсотків льояльно біля Америки і її політики, виконуючи з повною посвятою і найбільшою енерґією все, що Америка від нас зажадає, ми здобудемо тим тут настільки довіря і пошани, що Америка, коли прийде час перебудови світу на нових, справедливих основах, не забуде також і про наших братів в старім краю.

Ми вдержимо тутешний наш стан посідання і поможемо нашим братам, лише тоді, коли будемо добрими американцями й возьмемо собі глибоко до серця ті завдання, які стоять перед Америкою.

БУДОВА ҐАЗОЛІНОВОГО ПРОВОДУ

ВАШИНГТОН. — В урядових колах застановляються над тим, щоб побудувати величезней ґазоліновий провід у формі рури, зо стейтів положених над Мексиканським заливом до північно-східніх стейтів. В той спосіб край розвяже справу транспортації ґазоліни з півдня, де є копальні нафти, на північ, де найбільше ґазоліну зужитковують.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ОРЛИ

Історичне оповідання з рр. 1734—1750.

(10)

— От і тепер. Влада каже віддати грамоти, то віддати, й на цьому край. А ви — ні. Кілько то лише вчора набилися козаків та міщан, навіть багатіших, а щоб вам хоч один признався, або на другого вказав, так ні. Мовчать, мов оніміли. Так бути не може. Государство[30]) боронитиме своєї поваги, і — оборонить.

— Ми теж боронимось, пане старшино. Ми теж хочемо жити й, мабуть, маємо право до того, — відповів Тригуб спокійно, щоб не образити гостя. Але в дальшу розмову не вдавався, бо не бачив потреби.

Гість устав.

— Маю вам щось сказати.

— Слухаю.

— До вас прийде чиновник[31]) з „Міністерської Канцелярії" зі своїми людьми. Раджу їм не противитися. Краще сказати те, що треба, ніж іти під суд... Бувайте здорові!

*

І чиновник зі своїми людьми прийшов. Перевернули хату догори коренем, обстукали стіни, перемацали стріху, перерили город. Нічого не знайшли. Тригуб дивився й мовчав. Ображали його, — а він ніби то не чув. Били слуг, та не добилися нічого. Орисі Тригуб кроком не пустив від себе. Як непритаманна пручалася в його руках. Та її москалі не торкнули. Мабуть Чекатунов не казав.

— Бийте й мене? — кричала, — чомуж ви не бєте? Я така винна, як і вони! Не хочу вашої ласки. Бийте!

Ніхто її не слухав.

— Вам із хати виходити не вільно, — сказав чиновник до Тригуба після переведеного трусу.

— Арештований? — спитав сотник.

— Ще ні. А там побачимо.

*

Чекатунов від Тригуба пішов просто до двора Сулими

Сулима не сподівався такого гостя. Він був великий пан, мав звязки у столиці. І то не будь які. З його маєтків походив Олекса Розум, співак і бандурист, якого полковник Вишневський ще 1731. року привіз був до Петербурга. Розум своїм чудовим голосом зачарував столицю. Царівну Єлисавету, доньку покійного Петра І. зокрема. Тим то швидко пішов угору. Його зробили придворним співаком і незабаром мали іменувати камерюнкером[32]). Розум був людина гарна тілом і душею. Любив своє рідне село Лемеші і свій город Козелець, не забував про старих знайомих. Сулиму дуже поважав, не так за його маєтки, як за благородну вдачу.

Мав іще пан Сулима й інших знайомих, особливо між українцями, що в Петербурзі дослужилися високої ранґи.

Так тоді „Міністерська Канцелярія", хоч і бували нагоди, подібні до теперішньої, до пана Сулими не присікалися. „Чеши дідька зрідка" — казали там.

Аж тут нараз якийсь офіцир іде до його двора. Не подобалося це панові Сулимі. Ще й як не подобалося!

А проте він приняв Чекатунова, бо так звичай велить.

Та приняв його зимно. На питання відповідав коротко: „еге", або „ні", „не знаю", то знов: „може".

Чекатунову лють підступала до серця. Сулима пан, алеж тільки український, а він, Чекатунов, москаль, офіцир, до того із столбових дворян. Що собі цей хахол думає? Невжеж він не розуміє того? Насилу стримував злість.

— Чую, що ви маєте сина, — почав, вдивляючися в очі старого пана.

— Маю, — відповів Сулима.

— А де він тепер?

— Не знаю.

— Батько не знає, де син? Дивно!

— Як кому. Я не дивуюся. Мій син не хлопчик, куди хоче, туди йде, чи їде. Я йому вже й маєтки виділив.

— Аж під Києвом, чую.

— І під Києвом, славити Бога.

Чекатунов ніколи ще не почував себе так ніяково, як тепер. Просто не знав, що з собою робити. Ні йти, ні сидіти. До тогож гордий „хахол" досі й чаркою горівки його не вгостив, хоч уже й на обід пора. Вартоб цього Сулиму розуму провчити. І треба. „Треба", рішився Чекатунов. „Але як? Але як?" — бився з думками.

Нараз очі його, блукаючи по просторій, панській світлиці, якої і в столбових дворян не знайшов би, спинилися на величавій печі, широкій і високій, як „фортеця", з кахлів, чудово розмальованих у квіти та в орли.

І Чекатунов встав. Сулима гадав, що гість відходить і собі піднявся з місця. Але гість не йшов, а уважно й бережно, наче справді підходив до фортеці, почав підходити до печі.

— „Що це? Здурів москаль?" — погадав собі Сулима.

А Чекатунов на яких три кроки перед піччю, як не шурне ногами, як не метне головою, як не витягнеться струнко".

— „Боже ти мій, що воно таке?" — дивувався Сулима.

— Орли? — спитав Чекатунов, повертаючись до Сулими й вибалушивши на нього очі.

— Хто його зна, може, й вірли, — відповів спокійно Сулима.

— Государственні орли? — питався знову Чекатунов.

— Не знаю які, може, й государственні. Цю піч іще мій покійний батько поставив.

— От воно як. Государственні орли, — бубонів Чекатунов. — гарно, гарно! Государственні орли.

Поклонився, усміхнувся хитро й вийшов.

(Дальше буде).

30) Государство — держава; государ, первісно — пан, пізніше — цар; государственний — державний і царський.

31) Чиновник — урядовець.

32) Камерюнкер — посада (й титул) на царському дворі, трохи нижча (1 ранга була: „обер-..., друга: ...майстер, третя камер-...).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЗАСЛУЖИЛА?

Доносять з Меріленду, що наступником у конгресі по смерті конгресмена Байрона буде його вдова.

Люди поза Мерілендом не знають багато про паню Байронову. Можливо, що вона заслугує на це становище, одначе чи не можливе й в цьому випадку таке, що виборці вибрали вдову не за її заслуги, а за заслуги її покійного чоловіка?

Що вдові по конгресмені може належатися від краю якась відправа, це можна признати за слушну засаду. Одначе чи й в такому випадку слушно признати вдові відправу, ставлячи її на становище чоловіка?

СПОРТМЕНСТВО

Признавана в Америці засада спортменства це ніщо інше, як засада слушности, перебрана й вироблена в практиці ріжних спортів. У спортах є багато суперництва, і засада спортменства має широке примінення при всяких спортових змагах. Одною зо засад, що випливає зо спортменства, є правило, що суперники мають бути в однаковому становищі щодо труднощів.

Та оноді в Ню Йорку відбулися ріжні хлопячі перегони й скоки. Виступали між змагунами й сліпі. Кожний може представити собі, як трудноші має сліпий спортсмен у суперництві з людиною, що має добрі очі. Коли нема можливости, то звичайно спортова комісія дає спортменові в гіршому положенні певне признання, звичайно рахуючи йому той самий осяг за вищий, ніж людині, яка не має цих труднощів.

Представмо собі сліпого скакуна, що збирається перескочити якможна найвищу перегороду. Як він це може зробити, коли він її не бачить? Він підходить до перегороди, обмацує її, відходить на віддаль розбігу й біжить. Він мусить не лишень скочити як може найвище, але й обчислити, чи змірковати, де скочити. Іншими словами, він має перескочити якусь висоту в темноті. Очевидно, що він має багато більше перешкоди в скаканні, ніж людина, що скаче в ясно освітленому місці.

Якжеж тепер вирівнати нерівність видючого зо сліпим?

ВІД ЧОГО ТАК?

„Ню Йорк Таймс" з четверга, 29. травня цього року, мав 40 сторінок, а „Ню Йорк Таймс" з суботи, 31. травня, 26 сторінок.

Одно й друге число коштувало 3 центи, хоча перше мало 14 сторінок більше.

Від чого мало суботішне число 14 сторінок менше? Чи було менше новинок у світі? Чи редактори поїхали на „вікенд"?

Якби хтось взявся розслідити, переконався би, що газета не мала на суботішне число менше новинок, ніж мала на четвергове. Якби їй прийшлося видавати таке велике число в суботу, як вона видала в четвер, вона мала би матеріялу подостатком. І якби редактори поїхали на „вікенд", то хіба тому, бо виходило менше число, а не тому виходило менше число, що вони поїхали на „вікенд".

Газета вийшла у зменшеному обемі тому, бо того тижня багато підприємств, промислових і купецьких, дало своїм робітникам три дні свят. Через закриття крамниць багато з них не оголошувалося. Через зменшення суми оголошень не треба було видавати стільки сторінок газети. Через зменшення сторінок газети на оголошення зменшилося місце на поміщення новинок, дописів, тощо.

Це дає виразну відповідь на питання, яке собі часто ставлять читачі чужомовних ґазет: чому ці газети не мають по 40 сторінок, як мають англійські газети?

ЧИ СПРАВДІ?

Писав „Ню Йорк Таймс" зприводу промови президента Рузвелта в Білому Домі, що нині Америка рішучо є обєднана. Мовляв, Америка переходить тепер через критичний час так у внутрішній, як і заграничній політиці. А все таки всі американці є обєднані щодо основних засад краю. Каже „Таймс":

„Не обєднані є нині лише люди з божевільного окрайчика, що хочуть перемоги Гітлера, що надіються, що націстична перемога промостить дорогу до перемоги комунізму, або, що так засліплені ненавистю до британського „імперіялізму", що вони не рушили би пальцем, щоби спасти британську демократію".

Цими красномовними словами „Таймс" описує прихильників націзму, прихильників комунізму й ворогів Англії. Отже три групи. Коліб їх зрахувати разом, то не буде їх мало, а досить поважне число.

ПОЩО НАЗИВАТИ?

Властиво важко вгадати, яку раціональну (розумову) ціль може мати це називання людей „божевільним окрайчиком".

Якби лікар-психіятр назвав когось божевільним, це мало би якусь рацію. Це значило би, що таку людину треба лікувати, може навіть замкнути в шпиталі для умово хорих. Та що може помогти газетяреві називати групу людей „окрайчиком божевільних"? Чи назвати їх божевільними це буде початок їх лікування? Які будуть правдоподібні наслідки такої визиванки? За всякою правдоподібністю вони почнуть думати про газету, що їх так назвала, всякі непідхлібні річи, може навіть, що вона божевільна. Єдність, якої відсутність є потверджена вже самою визиванкою, не буде скріплена, а хіба ще більше захитана.

Якщо ці люди справді божевільні, то називати їх божевільними ніщо не поможе. Люди, що їх за божевільних не визнають, такими їх від визиванки вважати не стануть. Вони самі готові поступати, як звичайно поступають люди в домах для божевільних: вони скорше всіх здорових людей назвуть божевільними, ніж приймуть себе за божевільних.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ГОВОРИВ

Повчаючі були відгуки світової преси на промову президента Рузвелта. І підтримка американської преси. І лайка націстичної й фашистівської.

Неменше повчаючим був брак відгуку з боку советської преси. Ця промову президента промовчала. Гейби її зовсім не було. Не згадала її ні преса ні советське радіо.

Промова була без сумніву великою подією світа. Вона виявила політику великої держави. Та близько двісті міліонів мешканців країни советів про неї не повинні знати. Очевидно й в Америці можуть бути люди, які думають, що промова не має великого значіння, але до такого думання ніхто їх не заставляє. Лише тоталітарні держави вважають себе управненими диктувати людям, як вони мають почувати й думати.

І ШЕВЧЕНКО МАВ СВІЙ ДІМ

Переказ каже, що коли вмирав батько Тараса Шевченка, то сказав: „А Тарасові не лишаю нічого, бо з нього вийде або велике ледащо, або великий чоловік, то сяк чи так моя спадщина не малаб вартости для нього". Мабуть, що й справді старий Шевченко бачив, що його син Тарас якийсь незвичайний собі: малий ще, а нераз то так і цілими годинами буде сидіти спокійно та думати про щось... Умер Григорій Шевченко, і його діти від першої жінки, а між ними й Тарас, осталися круглими сиротами. І з того часу Тарас був то громадським пастухом, то вчився малярства в малярів-дяків, то був панським козачком, то знов вислугувачем покоєвого маляра в Петербурзі, то студентом Академії Мистецтва, то мандрівним малярем на Україні, то десять літ салдатом на засланню в Сибірі, то знов малярем-гравером при Академії Мистецтва в Петербурзі аж до самої смерти. Тільки до 11-го року свого життя жив дома, де народився. А від того часу аж до смерти, на 47-му році, скитався з місця на місце. Із своїх 47 літ не прожив Шевченко й повних 17 літ на Україні. Ну, а всеж таки про Шевченка можна напевно сказати, що він завжди дома мешкав. Шевченко завжди мав свій улюблений дім. Думками Шевченко завжди на Україні мешкав, навіть і тоді, коли знаходивсь далеко на засланю, в Сибірі. Так, домом Шевченка завжди була Україна. І то таким домом, що любив їй його понад все в світі. І власне Шевченко став тому й великим чоловіком, геніяльним поетом, що любив цілу Україну як свій дім.

А чи ви маєте який дім? Всі українці на Україні вже з давен давна мають місце, яке було домом їх прадідів і тепер є домом їх самих, і стане домом їхніх дітей. Ах, якіж гарні та милі спомини звязані з домом! Як приємно хоч думкою вертатися до тієї хатини, що домом була наших прадідів, де ми прийшли на світ, де все таке рідне та близьке! Ну, а є тепер люди на світі, що навіть і не знають, де вони прийшли на світ. От скількох того тепер є таких родин по індустріяльних та торговельних містах, що переносяться з хати до хати що кілька років, місяців, або й тижнів! Скільки то тепер таких людей, а особливо дітей, що в дійсному розумінню дому не мають. Нема ні одного куточка, який би своїм домом могли назвати. І якаж порожнеча в серцях тих людей, що нема для них дому ніде в світі! Не мають вони ані одного закуточка, кудиб із замилуванням могли їх думки вертатися на спочинок.

Та може бути людина, що дійсного дому не має, як і Шевченко не мав, але бездомним не бути, як і Шевченко не був. Для Шевченка ціла Україна була любим домом. Про неї він завжди з найбільшою любовю думав, про неї й найгарніші поезії писав. Позго думки, його найгарніші почування завжди над Україною кружляли. А тому й кожна Шевченкова поезія така рідна, близька і так сильно промовляє до душі, до серця. А коли вже читати прекрасні будовою поетичні драми Лесі Українки, то здається, як би ми ввійшли до мармурової палати, з прекрасними колюмнами та статуями, але в якій нема майже нічого рідного, близького та дорогого серцю, бо Леся кУраїнка писала найбільше на чужі теми, не звязані з Україною, тільки українською мовою. Та й Леся Українка мала свій улюблений дім, куди залюбки все повертали її думки. І вона любила Україну, але ще більше її привязувала до себе література, і то світова література. Любила вона те, що є прекрасного в літературі світа. Та й самі твори світової літератури знала вона навіть і краще, як саму Україну. Значить, що навіть і на Україну вона глядила з свого письменницького кабінету. Теми світових творів були їй ліпше знані, як самі українці та природна краса України. Леся Українка булаб письменницею, колиб України й не було. А без України та безмежної любови до України не булоб і самого Шевченка, як поета. Шевченко безмежно любив Україну і це давало йому й натхнення. Геніяльні вірші Шевченка зродилися саме з тієї безмежної любови. А Шевченко тим сильніше й палкіше любив Україну, що більшу частину свого життя жив за її межами й тужив за нею. Тужив за Україною як за улюбленим домом своїх думок та почувань.

А ви маєте свій дім? Коли ні, то ви дуже нещасливі! Найбільш жалюгідна бездомна людина. Коли ви маєте свій дім, де мешкає ваша родина, то ви щасливіші від того чоловіка, що вродився десь так, що ніяке місце не може своїм домом назвати. Та коли ваш дім обмежується тільки до тієї хати, де мешкає ваша рідня чи родина, то дрібничкові у вас думки, та й ви самі дрібничкова людина. У великої людини дім тісно звязаний і з країною, в якій він знаходиться. А може й сама країна стати символом дому. От для Шевченка ціла Україна була домом.

В ширшому розумінні домом людини можна назвати те, біля чого найчастіше та найгарніші думки кружляють, про що людина з найбільшою насолодою думає. Оце дім вашого розуму. Може людина розбагатіти і навіть палату собі збудувати, але думками мешкати у брудній будці... Бож і як інакше можна назвати улюблені дрібничкові та самолюбні думки, як не курником або будкою?

Щож, не всі ми можемо спромогтися мати такий величавий дім, як Шевченко. Не всі ми й так палко можемо любити його. Тож збудуймо собі дім, бодай у розумі своїм, згідно з своїми найкращими думками та здібностями. Хай хоч величавий ідеал стане нашим рідним домом, біля якого моглиб з найбільшою насолодою та найчастіше наші думки кружляти!

О. Івах (Укр. Голос)

(Продовження зо ст. 2-гої)

Очевидець про те, що діється в Зах. Україні

західних українців советською злобою, бо воно зводиться до такого нечуваного абсурду, що українець по одному боці Збруча не може скомунікуватися з українцем по другому боці тої ріки. Ось тому, за півтора року большевицької окупації Західньої України, є дуже мало таких людей, щоб бачили Київ чи взагалі УССР. Сумніваюся, чи було більш як дві тисячі тих українців, що при ріжних нагодах могли відвідати Київ та східньо-українські території.

До тих небагатьох „щасливців" належали в першу чергу т. зв. „депутати", які їздили складати безсоромну чолобитню Сталінові в Кремлі. При цій нагоді їх возили також по Київі, неначе медведів на припонах.

До другої групи тих „вибранців" належить зачислити темних та затурканих селян, яких брали на Україну, щоб показати їм нарочно для тої цілі збудовані колгосни. Там вони бачили „взірцевий лад", усміхнених (читай: НКВД-истів), що заохочували тих „баранів" до невільничого, московського колгоспного життя.

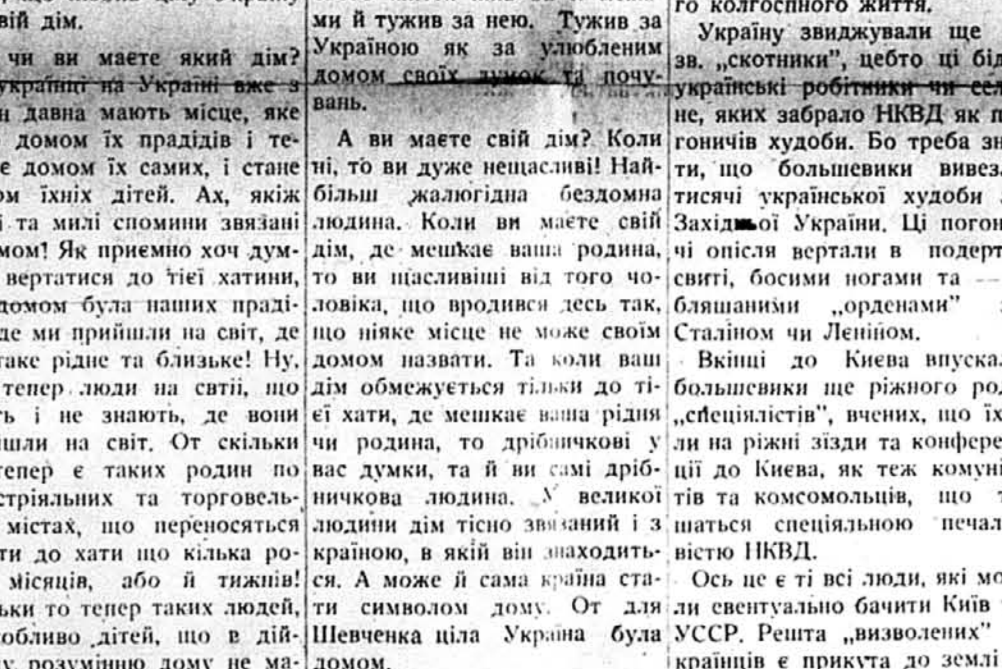
Україну звиджували ще т. зв. „скотники", цебто ці бідні українські робітники чи селяне, яких забрало НКВД як погоничів худоби. Бо треба знати, що большевики вивезли тисячі української худоби зо Західньої України. Ці погоничі опісля вертали в подертій свиті, босими ногами та — з бляшаними „орденами" зо Сталіном чи Леніном.

Вкінці до Киева впускали большевики ще ріжного роду „спеціялістів", вчених, що їхали на ріжні зїзди та конференції до Киева, як теж комуністів та комсомольців, що тішаться спеціяльною печалі вістю НКВД.

Ось це є ті всі люди, які могли евентуально бачити Київ та УССР. Решта „визволених" українців є прикута до землі и не може рушитися ні на крок. Одинока нагода бачити столицю „соборної" України — це через закратоване віконце з тих поїздів, якими везуть наших людей на Сибір.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЮТИКА, Н. Й. — Піврічні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 58., відбудуться в неділю, 8. червня, в 9:15 рано в церковній залі. Делегат на конвенцію здасть свій звіт. Інші важні справи будуть обговорені; тож приявність кожного члена є конечна. — М. Донавик, мол.

ІРОНІЯ. — Дивні річи діються підчас бомбових рейдів на Англію. На світлині руїни розбитого фільмового театру з непорушеним написом, котрий має тепер іронічний відтінок.

ЕВХАРИСТИЙНИЙ КОНҐРЕС

В ШІКАҐО

ПРИ ЦЕРКВІ СВ. О. НИКОЛАЯ

25--29 червня 1941

„ЖАЛЬ МЕНІ СЕГО НАРОДУ", сказав колись Христос. — У хвилі великого народнього лихоліття, Христос сьогодні милосердує і о нашім Народі! —

УКРАЇНЦІ ХРИСТИЯНЕ! Готуймося до Великого Свята! Поклонімся Евхаристійному Христу, а Він, щоби скріпив нашу віру, побільшив любов, додав сили, бадьорости до змагу, і на кращу долю нас поблагословив.

НАВАЛ ПОЧТИ. — Як лише в Білому Домі або Конгресі мають вирішувати важливі питання, зараз на почті в Вашингтоні збільшується маса почтових посилок. На світлині: один з почтових урядовців перепускає листи через машину, що перепечатує марки.

YOUR ARMY

(This is the seventh of a series of articles prepared by Army Information Service, 90 Church Street, New York City, covering the history of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be published each week until the series is completed).

When Lieut. General Samuel B. M. Young took office as the first Chief of Staff of the Army in August 1903, the duties of the General Staff consisted mainly of preparing defense plans. The responsibility for training, handling personnel, and otherwise keeping the Army in trim was in other hands. It was not until 1910, when Major General Leonard Wood became Chief of Staff that the powers of the Chief of Staff were broadened and the foundation of the General Staff, in its present form, laid. However with a small Army and a negligible civilian training program the duties of the office of Chief of Staff placed no undue strain on the incumbent, until the United States entered the World War in 1917. The staff was then expanded to many times its pre-war size and did an efficient job of taking care of the needs of the field forces.

At the close of the World War the General Staff suffered the shrinkage to which the entire military establishment was subjected, but retained its general form. This form provided for assistants to the Chief of Staff known as G-1, in charge of personnel, G-2 in charge of military intelligence, G-3, in charge of training and operations, G-4 in charge of supply and the War Plans Division, in charge of preparing plans for the defense of the nation. A deputy Chief of Staff also was provided for, and charged with the duty of directly assisting the Chief of Staff, acting for him in his absence and personally supervising the activities of the five assistants.

Although in the years following the World War, the strength of the Army was reduced to a point where at one time it fell below the pre-World War strength, the burden of labor and responsibility placed upon the Chief of Staff was not correspondingly reduced. The National Defense Act of 1920, made the Chief of Staff responsible for the training of the National Guard and the Civilian Components of the Defense setup of the United States — the Organized Reserves, the R.O.T.C. and the C.M.T.C. created a heavier burden than would have resulted had the numerical strength of these components been added to the Regular Army. The handling of this defense organization necessitated several types of planing, inasmuch as none of the civilian elements could be trained under a Regular Army schedule and the plans suited to the National Guard were not adaptable to the needs of the Organized Reserves and the Reserve training units.

The Chief of Staff and his deputy were required to handle more than double the work which had fallen to the lot of the pre-World War Chiefs of Staff.

With the advent of the totalitarian outburst of conquest in Europe, and the resultant move of the United States toward providing for National Safety, the burden of work and responsibility which fell upon the shoulders of the Chief of Staff and his deputy was virtually crushing. It became obvious that one Chief and one deputy could not handle the tremendous mass of detail involved in recruiting, organizing, supplying, and providing for the morale of so complicated, so large and so far flung an organization as the modern U. S. Army. To relieve the pressure on the Chief of Staff and his deputy two additional Chiefs of Staff were named. One was designated to coordinate the air activities of the Army under the Chief of Staff. Another was designated to handle the supply problem.

САМОГУБСТВО ВІДОМОЇ АКТОРКИ

ГАЛІВУД. — Відома акторка, Джені Долі, яка тепер мала 48 літ життя, поповнила в готелі самогубство, через повішення. Причин не подала. Та це не сталось з убожества, бо колись вона заробляла грубі гроші і з них багато заощадила до нині.

ПОМЕР Ю. ВОЛПОЛ

ЛОНДОН. — Помер несподівано Гю Волпол, років 57, відомий британський письменник, широко читаний теж і в Америці. Від 1909 року випускав у світ кожного року одну повість.

ЗЕМЛЯ ТА ЇЇ ПЕРШІ ВІКИ

Полиньмо думкою тепер в далеке, далеке минуле. Увявім собі, що ми на одній з зірок і звідти бачимо усе, що діється на небі; так, наче все це діється отут коло нас.

І ось бачимо, що на тім просторі, де тепер стоять усі планети, нема нічого: ні сонця, ні зірок, ні товаришів їх; а простягається величезна туманна пляма. Краї її заходять далеко за шлях, по якому ходить навкруги сонця остання з планет соняшної системи — Нептун. Ця пляма, так саме, як і плями „Оріона" та „Ліри", складається з гарячих газів та розжевреної пари від ріжних металів.

За сотні літ ця туманна пляма віддає частину свого тепла небесному просторові, що обгортає її, а сама охолоджується. Від цього частинки ґазів та пари зближуються, туман гусне, краї його стягаються; уся пляма меншає. В середині плями заявляється вогняна куля: таким чином зароджується зоря — сонце. Далі туманна пляма гусне дужче, стягається, а вогняна куля в середині росте все більше та більше. Нарешті вся пляма збивається в величезну вогняну кулю, що складається з гарячих ґазів та розжевреної пари. Так народилось сонце.

Ця вогняна куля швидко крутилась сама круг себе як дзиґа. З поверхні її відділялись шматки ґазів та пари, котрі обгортали її, мов вогняні кільця і так само крутились самі круг себе. Ось відривається одно, друге, третє кільце. Кільця охолоджуються, загусають. В першому з них зявляється блискуча куля. Потім кільця стягаються і стають округлими туманними плямами. Далі щезають уже й кільця і плями; вони обертаються в огняні кулі, які крутяться самі круг себе і в той самий час крутяться й округ сонця. Кулі ці є наші планети: Венера, Меркурій, Земля, Марс, Сатурн і сотні інших „дітей" сонця. Кожна з них з початку сяє як справжня зоря. Потім, за багато віків, погасне, захолоне і зробиться темною зорею, як тепер. Але поки-що кожна з них все одно, що маленьке сонце. Де-які з них відділяють вже від себе кільця, а кільця ті знов стають кулями. Так народжуються товариші планет, „онуки" сонця. Так само народився і наш місяць. Сатурн має собі аж вісім товаришів, але з ним трапилась дуже цікава річ: троє з його кілець не обернулись в кулі, а лишились так, як були, і до цього часу. Ріжниця та тілько, що в давні часи кільця ці складались з розжевреної пари та ґазів, а тепер вони охололи і загусли і, як гадають учені, стали зовсім твердими; так само, як на наших очах гаряча пара свинця, охолоджуючись, стала зразу рідкою, розтопленою, а потім твердіє.

Тепер нам нема чого більше слідкувати за долею усіх планет, а тому спинимось на історії тої планети, котра миліща нам за всі. Поглянемо, що-ж далі сталось з землею.

Зразу вона блищала ясно, мов справжня біла зоря. Але жар її згодом марнів, згасав. Вона охолоджувалась; світло її почало марніти. З білої зорі вона стала золото-жовтою. Тоді саме вона схожа була на наше сонце. Поверхня її хвилювалась і уявляла собою вогняне море розтоплених металів; то там, то тут по ній схвачувались вогняні стовпи, а серед них темніли плями — так само все, як тепер ми бачимо на сонці.

Спитаєте, звідки брались ці вогняні стовпи та снопи на землі? Коли земля стала охолоджуватись, то стала загусати уся з поверхні. Коли розтопити віск і дати йому захолонути, то на ньому зробиться тоненька тверда шкурочка, а потім уже він затвердіє увесь. Так само сталось і з землею. Розжеврена пара металів, захолонувши зверха, обернулась в краплі; краплі злились до купи і утворили ціле море розтоплених металів. Таке огняне море обгортало кругом землю, а серце землі — середина її складалось однаково з ґазів та пари. Часами ґази ці та пара проривали це вогняне море і вилітали вгору, а ті місця, де розтоплені металі охолоджувались швидче і з них виходила вже груба, тверда кора, ставали темними; і ці темні плями заважали землі ясно блищати.

Але і ці часи минули. Земля вихолола ще більше і стала вже несхожою на сонце. Вона здавалась зразу ясно-червоною зорею. Вогняні стовпи та снопи стали вибухати по ній вже зрідка, а вогняне море стало загусати. Що далі, то земля вихолоджувалась все більше. Темні плями по ній розростались і заволікали собою усю землю; вогню зовсім не стало видко; а серце землі обернулось вже в вогняне море розтоплених металів. Поверхня землі застигала, доки не обгорнула усю землю кріпким панцирем. Земля марніла, гасла і нарешті з червоної зорі стала тимчасовою зорею. Було прокинеться, затріпається, прорве кріпку кору, викине струмки вогняних рідких металів та вогняних стовпів; блисне — нагадає світові про минулу свою славу... і знову погасне.

Минули і ці часи. Тверда кора теж застигала де-далі все більше. Зразу вона була тонкою, потім усе грубшала. Таким чином земля із зорі обернулась в планету, — темну зорю. Але і тут не вгамувалась земля. Вогняне море, під товстим укривалом кори, шуміло, бурхало. Здавлені корою та вогняним морем ґази та пара в серці землі раптом проривались з гуркотом на волю. Тверда кора коливалась, здіймалась у гору, осідала, розпадалась шматками, знов зливалась до купи. Наче в передсмертних корчах, здрігалась земля тоді, корчилась, та виганяла з серця свого потоки розтопленого каміння та металів, заливала ними велику частину своєї кори та робила страшенні землетруси. Це була справжня смерть. Умірала зоря, зостався лиш холодний труп її, темна планета. Але цей труп і до наших часів ще не охолов зовсім і не скоро й охолоне. Певно і тепер під товстою корою землі є ще вогняне море. Це видно з усеї історії землі, що ми бачили вище; а потім і гори-вулькани, що коли-не-коли тай викинуть на поверхню землі цілі потоки розтопленого каміння, — хіба це не доказ тому, що серце землі ще не охололо.

Хоч і вмерла зоря, але з її смертю на землі-планеті почалось нове життя, ціла низка нових відмін.

Обгорнувшись грубою корою, земля ще довго не знала, що воно таке океани, моря та ріки; текучої води на ній ще не було в ті часи. Уся та вода, що зявилась потім на землі, стояла над землею водяною парою. Страшні та густі хмари обгортали землю тоді з усіх боків. В хмарах тих блищали блискавки, гремів грім і нарешті полились дощі. Але ще не встигли доторкнутись до землі краплі дощу, як знов вони здіймались у гору парою: земля була ще така гаряча, що вода на ній вдержатись ще не могла.

Колиж кора землі значно вихолола, то зразу на ній стали океани. Дощі йшли все більш, гремів грім, блищала блискавка ще страшніше. Земля мов гучно справляла своє відродження до нового життя і, радіючи, кидала вогняні стріли, греміла громом на ввесь світ. Та й було чого радіти. Океан не дурно прозвано колискою всього життя: в ньому — у воді вперше зародилась жива істота. Але багато часу ще минуло, поки то в тім первіснім океані зявились живі створіння.

Зразу дощі затопили усю землю; лиш де-не-де стреміли з води голі скелі, а решта — все було море, бурхливе, шумливе, але зовсім мертве: вода в ньому була ще гаряча, так що жадна жива істота вижити в ній не могла. Тоді тілько, коли це первісне море вихололо, в ньому зародились живі істоти; вони були тоді безмірно малі та дрібні і найпростіші по складу їх тілець...

Ось звідси вже починається зовсім нова частина історії землі. Туманні плями, зорі, сонце та планети допомогли нам зрозуміти долю землі. І перші сторінки історії землі стоять тепер перед нами, мов написані справді вогняними буквами по небі. А розуміти ті букви треба ось як.

Що сонце є зоря, це ми бачили з того, що воно складається з такогож матеріялу, з якого складаються й інші зорі білі, жовті, червоні та тимчасові. Але перше, ніж стати зорею, сонце було туманною плямою, що складалась з розжевреної пари та гарячих ґазів. Такими плямами були колись усі зорі. Зорі, сонце та туманні плями усі складаються з однакового матеріялу. І тепер на небі є такі туманні плями, котрі складаються лиш з однієї кулі та кілець. Що є кільця, які і досі держаться біля однієї з планет — це видно на Сатурнові. Природа, мов нарочито, зоставила кільця Сатурна, щоб показати нам, як саме зявились планети. Так, як планети утворились від сонця, так само від планет утворились товариші планет утворились товариші їх.

Земля була зразу туманною плямою, потім, поволі вихолоджуючись, вона ставала на ріжні ступіні розвитку: попереду вона стала білою зорею, далі — жовтою, потім червоною, а ще далі тимчасовою зорею і, нарешті, погасла, себто обернулась в планету. Вони нагадують людям про те, чим була раніш наша земля. Про минуле землі ґоворять ще й ті струмки розтопленого каміння та металів, що часом витікають з джерел вульканів.

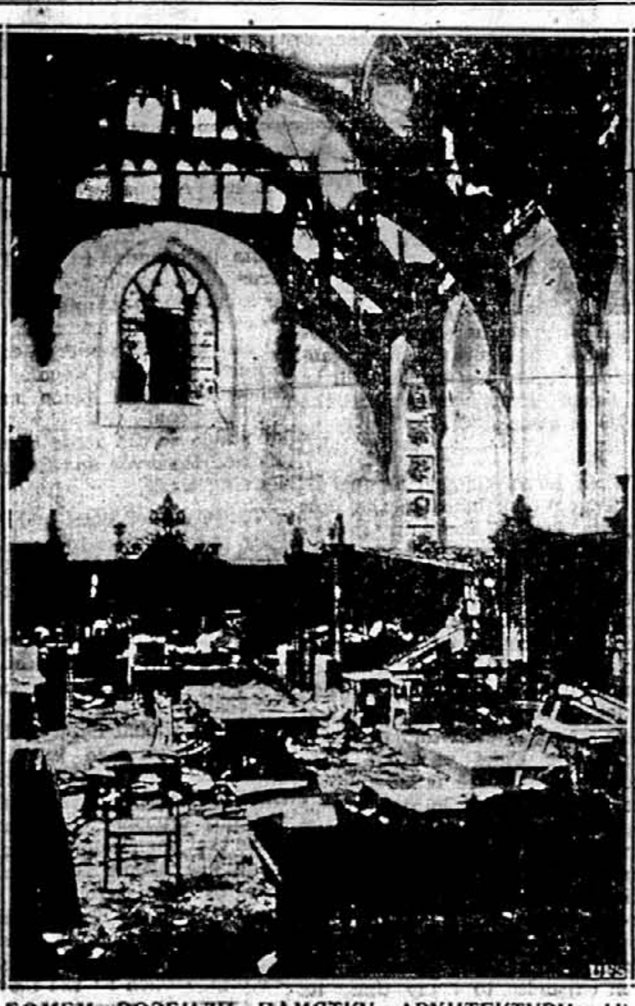
Усе це разом вказує нам, що небесні світила близькі родичі, бо усі зорі — діти туманних плям; усі планети — діти зірок; усі товариші планет — діти тих самих планет.

Додамо нарешті тут один приклад, вигаданий одним французьким вченим Плато.

Ви знаєте, певно, що олій плаває на воді, бо лекший від води, але тоне в спирті, бо спирт легший від олію. Можна змішати спирт з водою в такій мірі, що коли влити туди ложку олію, то він вже не буде плавати зверха. Побачимож, що буде з нею далі.

Візьмім скляну посудинку, наллємо в неї змішаного з водою спирту і впустимо туди ложку олію. Олій збереться кулею, і ця олійна куля стане посеред води та спирту. Просилім крізь неї стальового прутика і станемо крутити його швидко, швидко поміж долонями обох рук. За прутиком стане крутитись і олійна кулька. Потім від неї відірветься частинка й обернеться в олійне кілечко. Доки будемо крутити прут, доти буде крутитись і олійна куля, а за нею і олійне кільце. Але раптом кільце розірветься на кілька частин; і кожна частина з них стане сама тепер невеличкою олійною кулькою, і всі ті кулі почнуть бігати круг головної олійної кулі.

Цей простий приклад допомагає нам зрозуміти усе, що було говорено вище про соняшну систему.

БОМБИ РОЗБИЛИ ПАМЯТКУ АРХИТЕКТУРИ. Німецькі бомбовики розбили „Лембет Пелес" у Лондоні, старинну палату архиепископа Кентенбері, примата Великої Британії. Світлина показує каплицю палати, на котру впало найбільше бомб.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 301., відбудуться в неділю, 8. червня, в парохіяльній гали, 1944 Ірі вул., зараз по Сл. Божій, в год. 12:30 сполудня. Проситься всіх членів і члениць прибути на ці збори, бо є дуже важні справи до рішення. Будезвіт контрольної комісії за пять місяців. Проситься тих членів, що є в пікніковім комітеті, щоби прийшли і приготувалися на пікнік. Ті члени, що не забрали ще чеків за дивіденду, хай прийдуть і заберуть. Ті члени, що довгують більше, як за два місяці, якщо не прийдуть на ці збори і не вирівнають свої довгу, будуть суспендовані. — За уряд: І. Медзяк, предс.; К. Ґавлічинський, кас.; М. Чорний, секр.

КЕМПБЕЛ, О. — Піврічні збори Тов. Сокіл, від. 218., відбудуться в неділю, 8. червня, в годині 2. пополудні. Проситься всіх членів прийти начас і вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Буде справоздання делеґата з конвенції. — За уряд: М. Стахура, пр.; С. Андрійцьо, секр.; П. Лунів, кас.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 319. Кара.

Припровадивши двох напасників перед їх ватажка, Тарзан сердито закликав: „Дивись що станеться з тими, що нападають Тарзана!"

З тими словами він відступив кілька кроків взад, взяв одного батавця в одну руку, а другого в другу, і легко їх перекинув собі через голову.

Хвилину він держав батавців в повітрі, а опісля кинув ними об землю. Батавська товпа подивляла його силу. Опісля він скоро віддалився.

Лише Краґа, батавський чарівник, не налякався. Він мав якісь тайні чари, якими заміряв розправитись з Тарзаном.